Розгон Ольга Володимирівна
кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України
ORCID 0000-0001-6739-3927

УРЯДОВА ІНІЦІАТИВА СТВОРЕННЯ ЕКО-ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ — ЕФЕКТИВНИЙ СТРАТЕГІЧНИЙ КРОК У НАПРЯМІ ПІДВИЩЕННЯ РЕСУРСОЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Сьогодні надзвичайно актуальними для підтримки державної екологічної політики України є необхідність декарбонізації енергетичного сектору, активного впровадження технологій енергозбереження та підвищення енергоефективності, збільшення виробництва енергії за рахунок відновлювальних та альтернативних джерел, упровадження найкращих наявних низьковуглецевих, ресурсозберігаючих технологій виробництва і підвищення сталості підприємств. Наукова робота присвячена правовому аналізу основних нормативно-правових актів України, що стосуються реалізації впровадження еко-індустріальних парків із підтримкою ними еко-інновацій, ресурсоефективного та чистого виробництва (РЕЧВ).

Ключові слова: еко-індустріальні парки, відновлювальні та альтернативні джерела енергії, ресурсоефективне і чисте виробництво.

Rozghon Olha
PhD in Law, Associate Professor, Leading Researcher of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine
ORCID 0000-0001-6739-3927

THE GOVERNMENT INITIATIVE TO CREATE ECO-INDUSTRIAL PARKS IS AN EFFECTIVE STRATEGIC STEP TOWARDS INCREASING THE RESOURCE EFFICIENCY OF ENTERPRISES

Today, the need to decarbonize the energy sector, actively implement energy saving technologies and increase energy efficiency, increase energy production from renewable and

alternative sources, implement the best available low-carbon, resource-saving production technologies and increase the sustainability of enterprises is extremely relevant for supporting the state environmental policy of Ukraine. The scientific work is devoted to the legal analysis of the main regulatory legal acts of Ukraine related to the implementation of eco-industrial parks with their support for eco-innovations, resource-efficient and clean production (RECP).

Keywords: eco-industrial parks, renewable and alternative energy sources, resource-efficient and clean production.

Створення *нових індустріальних парків* надзвичайно важливо, тому навіть у таких складних умовах Україна продовжує розвивати свою інфраструктуру та залучати інвестиції. Їх створення сприятиме економічному зростанню, появі *робочих місць* і зміцненню *промислового потенціалу країни* [1].

Для забезпечення функціонування *релокованих підприємств* на період воєнного стану особливо важливими є *дерегуляція та прискорення* процесу підключення до інженерних мереж на *територіях індустріальних парків*, які потребують швидкого інженерно-технічного й інфраструктурного облаштування [2]. Тобто процесам *релокації* та *запуску промислових потужностей* значною мірою сприятиме *розвиток індустріальних та еко-індустріальних парків*.

Передумови нової екологічної політики зазначені у Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 р. № 2697-VIII.

Так, в Україні будуть створені умови для подальшого забезпечення розвитку екологічної мережі, створення репрезентативної та ефективно керованої системи територій та об’єктів природно-заповідного фонду. Очікується створення правової бази для забезпечення розвитку *транспортної та телекомунікаційної інфраструктури*, *будівництва об’єктів відновлюваної енергетики* з урахуванням потреб міграції та вільного пересування тварин. Мають бути створені умови для *декарбонізації енергетичного сектору, активного впровадження технологій енергозбереження, найкращих ресурсозберігаючих технологій виробництва* тощо.

Швидке економічне зростання й індустріалізація держави супроводжується вичерпанням природних ресурсів. Це призводить до необхідності підтримки

напряму «зеленої» економіки, однією з найважливіших складових якої є *ресурсоефективне та більш чисте виробництво*.

Для реалізації процесу *трансформації індустріального парку* необхідно виконати моніторинг поточного стану та можливостей розвитку *еко-індустріального парку*.

В Уряді ініціюють створення *еко-індустріальних парків*. Так, Кабінет міністрів подав до Верховної Ради законопроєкт «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення функціонування індустріальних парків і запровадження моделі еко-індустріального парку в Україні» № 12386 від 08.01.2025 р. Це буде інноваційний формат промислових майданчиків, де бізнес використовуватиме *альтернативні джерела енергії, раціонально підходитиме до управління відходами та оптимізує використання водних ресурсів*.

За цим законопроєктом *еко-індустріальний парк* — це індустріальний парк, у межах якого керуюча компанія, учасники та інші суб'єкти індустріального парку здійснюють діяльність, зокрема шляхом створення промислового симбіозу, і використовують *відновлювані джерела енергії та/або альтернативні види палива для забезпечення потреб індустріального парку в електричній і тепловій енергії*.

За ст. 11^2 законопроєкту індустріальний парк, включений до Реєстру індустріальних парків, *визначається еко-індустріальним парком* за умови відповідності таким критеріям: у разі, коли в межах індустріального парку здійснюється діяльність шляхом створення промислового симбіозу не менше ніж п'ятьма учасниками та/або іншими суб'єктами індустріального парку; у разі, коли індустріальний парк відповідає моделі еко-індустріального парку, стандарт якої прийнято національним органом стандартизації.

Важливим у моніторингу є дослідження *екологічної безпеки індустріального парку*. В індустріальному парку для його перетворення на *еко-індустріальний парк* необхідно запровадити сучасну систему *поводження з відходами та їх використання*.

З огляду на те, що модель *еко-індустріального парку* працює за принципами циркулярної економіки, її впровадження спрямоване на реалізацію Національної економічної стратегії на період до 2030 року, а саме Стратегічної цілі 3 «Посилення конкурентоспроможності виробленої в Україні промислової продукції, впровадження ресурсо- та енергоефективних технологій» напряму 10 «Промисловість», якою передбачено заходи щодо *стимулювання розвитку циркулярної економіки, та підвищення ресурсоефективності*.

Однак головним чинником успіху *еко-індустріальних парків* є фінансові вигоди, які отримуються через взаємодію багатьох факторів, але активна участь компаній, що прагнуть отримувати прибутки протягом тривалого періоду часу, є необхідною умовою для сталого розвитку.

Україна є частиною Глобальної еко-промислової програми (Global eco-industrial parks programme — GEIPP), яка реалізується UNIDO (ЮНІДО). Основним бенефіціаром проєкту є Міністерство економіки України. Проєкт стартував у 2020 році та тривав до 2024 року. Основна мета проєкту — продемонструвати життєздатність і переваги *підходів еко-індустріального парку* для збільшення продуктивності ресурсів і покращення *економічних, екологічних і соціальних показників бізнесу*, таким чином сприяючи інклюзивному і сталому промисловому розвитку в Україні. Хоча індустріалізація не була врахована в Цілях розвитку тисячоліття, інклюзивна та стійка індустріалізація зараз займає важливе місце в дискурсі щодо розвитку після 2015 року і прямо згадується в нині провідних Цілях сталого розвитку (ЦСР) [3].

У межах виконання *Глобальної еко-промислової програми з еко-індустріальних парків* Центр РЕЧВ (Центр ресурсоефективного та чистого виробництва, Resource Efficient and Cleaner Production (RECP)) також надавав свої послуги. Упровадження РЕЧВ як екологічної стратегії дасть можливість підвищити економічну ефективність виробництва, знизити виробничі ризики і зменшити негативний вплив на навколишнє середовище. Отже, постає питання впровадження ресурсоефективного та чистого виробництва на підприємствах України.

Досягнення стійких результатів, заснованих на трьох стовпах, наприклад, *економічному, соціальному й екологічному*, можливе лише через управління маркетинговою та технічною стороною операцій з утилізації відходів, розвиток досвіду користувача та піклування про досвід клієнтів. Усе це зрештою веде нас до більш стійкого навколишнього середовища. Це рамкове впровадження може дати стійкі результати в контексті управління відходами на основі точок зору науковців і практиків. Через тиск зацікавлених сторін і прихильність компаній до досягнення екологічних цілей очікується, що вони досягнуть результатів у цій галузі.

Підприємства, що випускають еко-продукти, пропонують у більшості своїй *екологічні продукти й послуги*, відповідно впровадження ресурсоефективного і чистого виробництва поряд з *еко-інноваціями* та розвитком сектору послуг грає центральну роль у розбудові *зеленої промисловості* [4, с. 54].

У Настанові щодо державної допомоги на охорону довкілля і розвиток енергетики на 2014-2020 роки від 28.06.2014 р. № 2014/С 200/01 (втратило чинність) було заначено, що «еко-інновація» — це всі форми інноваційної діяльності, результатом якої є або яку спрямовано на значне покращення охорони довкілля, у тому числі нові виробничі процеси, нові продукти або послуги, нові методи управління і ведення бізнесу, використання або запровадження яких, імовірно, дозволить запобігти ризикам для довкілля, забрудненню та іншим негативним впливам, що є наслідками використання ресурсів, або істотно їх зменшити протягом усього життєвого циклу відповідних видів діяльності.

Економіка і природне середовище в Україні, так само як і в країнах Європейського Союзу, знаходяться під впливом трьох глобальних викликів: *зміни клімату, ресурсних обмежень і конкуренції за доступ до ринків*. Але відповіді політики на ці виклики в Україні є значно слабшими, ніж у країнах ЄС, що веде до погіршення екологічних умов життя населення, низької технологічної та інноваційної спроможності підприємств, низької ефективності економіки. З боку інноваційної політики і регуляторного середовища *попит на еко-інновації також ще недостатньо сформований*. Серед головних перешкод для *еко-інноваційної*

діяльності в Україні є, крім слабкого попиту на чисте довкілля і бережливе використання до власних природних ресурсів, слабкий зв'язок між генеруванням інновацій та їх впровадженням у виробництво [4, с. 64].

Таким чином, розвиток еко-системних послуг дасть змогу створити можливості для сталого розвитку підприємств. Упровадження еко-індустріальних парків із підтримкою ними еко-інновацій дасть змогу підтримувати державну екологічну політику України через необхідність декарбонізації енергетичного сектору, активного впровадження технологій енергозбереження та підвищення енергоефективності, ресурсозберігаючих технологій виробництва і підвищення сталості підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. 9 нових індустріальних парків зареєстровано в першому кварталі 2024 року. Міністерство економіки України. 14.05.2024 URL: https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=bf1dd527-de63-42d2-adc4-b13c2cc0f186&title=9-NovikhIndustrialnikhParkivZarestrovanoVPershomuKvartali2024-Roku.
2. Мельник М. І., Лещух І. В. (2022). Особливості, проблеми та стимули релокації національного виробництва в умовах війни. *Регіональна економіка,* 2022, №2, С. 94-100. URL: https://re.gov.ua/re202202/re202202_094_MelnykMI,LeshchukhIV.pdf https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-2-10.
3. Еко-індустріальні парки сприяють залученню міжнародних інвестицій. GEIPP Ukraine. URL: https://geipp-ukraine.org/pro-proiekt.
4. Мусіна Л. А. Інновації та технології для розвитку зеленої ресурсоефективної економіки України: монографія. К.: УкрІНТЕІ, 2017. 138 с.

REFERENCES

1. 9 new industrial parks registered in the first quarter of 2024. Ministry of Economy of Ukraine. 14.05.2024 URL: https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-

UA&id=bf1dd527-de63-42d2-adc4-b13c2cc0f186&title=9-NovikhIndustrialnikhParkivZarestrovanoVPershomuKvartali2024-Roku

2. Melnyk M. I., Leshchukh I. V. (2022). Peculiarities, problems and incentives of relocation of national production in wartime. *Regional Economy,* 2022, No. 2, pp. 94-100. URL: https://re.gov.ua/re202202/re202202_094_MelnykMI,LeshchukhIV.pdf https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-2-10.

3. Eco-industrial parks contribute to attracting international investments. GEIPP Ukraine. URL: https://geipp-ukraine.org/pro-proiekt/

4. Musina L. A. Innovations and technologies for the development of a green resource-efficient economy of Ukraine: monograph. Kyiv: UkrINTEI, 2017. 138 p.